

İlham Əliyev "Azəri"ni Azərbaycanın sərvəti etdi

"Azəri" hazırda təkcə Xəzərin Azərbaycan sektorunda deyil, dünyada istismar edilən ən böyük neft yataqlarından biridir. Əslində, "Azəri" öz qoynunda üç yatağı birləşdirib. Bunlar "Mərkəzi Azəri", "Qərbi Azəri" və "Şərqi Azəri"dir.

Bu zəngin karbohidrogen yatağı Bakıdan 100 kilometr şərqdə, Xəzər dənizində suyun dərinliyinin təxminən 128 metr olduğu ərazidə yerləşir. "Azəri"nin işlənməsi "Əsrin müqaviləsi" adını almış "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) layihəsinin mühüm bir mərhələsini təşkil edir. Odur ki, yataqdan ilk neftin alınması "Əsrin müqaviləsi"nin kulminasiya nöqtəsi oldu. Bu, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin yeni neft strategiyasının növbəti mühüm qələbəsi idi. Beləliklə, "Azəri"nin salnaməsinə nəzər salaq.

AÇG layihəsinin birinci mərhələsi sayılan İlk Neft Layihəsi çərçivəsində "Çıraq"dan artıq 8 il idi neft çıxarıldı. "Azəri"nin işlənməsi isə növbəti mühüm mərhələni təşkil edirdi. "Azəri"nin ilk nefti onun mərkəzi hissəsində quraşdırılmış Hasilat, Qazma və Yaşayış Platformasından alındı. "Mərkəzi Azəri"də hasilat əvvəlcədən qazılmış 10 öncəqazma quyularının birincisindən başlandı. Bu quyular hələ platforma quraşdırılmazdan əvvəl dayaq tavasından qazılmışdı. Qeyd edək ki, neftçixarmada həmin üsuldan hasilatı tezləşdirmək üçün istifadə olunur. Bu əməliyyat "Mərkəzi Azəri"də də uğurla həyata keçirildi.

"Azəri" yatağının işlənməsi təkcə quyuların qazılması və neftin çıxarılmasından ibarət deyildi. Layihənin həyata keçirilməsi üçün genişmiqyaslı inşaat işləri görüldü. Bu işlər həm qurudakı obyektlərdə, həm də dənizdə aparıldı. Xatırladaq ki, bütövlükdə "Azəri" yatağı dörd platformanın istismar olunduğu bir dəniz məkanıdır. Onlardan ikisi mərkəzi hissədə quraşdırılıb. Belə ki, "Mərkəzi Azəri" yaxınlığındakı Kompresor və Suvurma Platformasına (KvəSP) körpü vasitəsilə birləşdirilib. Lakin KvəSP burada yerləşməsinə baxmayaraq, yatağın digər hissələrinə də qaz və suvurma əməliyyatları, elektrik təchizatı ilə bağlı xidmətlər göstərir.

2005-ci il fevralın 18-də Prezident İlham Əliyev "Mərkəzi Azəri" platformasına gəldi. Burada neft hasilatına başlanmasına həsr olunmuş tənəneli mərasimdə çıxış edərkən dövlətimizin başçısı hadisənin əhəmiyyətini vurğuladı: "Bu gün "Azəri" yatağında ilk neftin çıxarılması bir daha onu göstərir ki, qarşıya qoyulmuş bütün vəzifələr, planlar həyata keçirilir. Bütün çətinliklərə, maneələrə baxmayaraq, çətin geosiyasi vəziyyətdə Azərbaycan Xəzər dənizinin özünə məxsus olan sektorunda uğurla işləyibdir, qarşıda duran bütün vəzifələr həyatda öz əksini tapıbdır".

"Azəri"nin tikinti işləri bir neçə il davam etmişdi. Nəzərdə tutulduğu vaxtda yataqdan ilk neftin alınması layihənin uğurla həyata keçirildiyini təsdiqlədi. Daha sonra 2005-2006-cı illərin qovuşuğunda "Qərbi Azəri" platforması neft verdi. 2006-cı ilin payızında isə "Şərqi Azəri"dən də hasilata başlandı.

AÇG yataqları ölkəmizin əsas gəlir mənbələrindən biri olaraq qalır. Bu baxımdan "Azəri" xüsusi önəm daşıyır. Onu haqlı olaraq AÇG-nin "şah damarı" adlandırırlar. 2005-ci ilin mayında ilk dəfə Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinə vurulan ilk neft

də məhz "Azəri"nin mərkəzi hissəsindən çıxarılan neft idi.

Yataqdan çıxarılan karbohidrogenləri Səngəçal terminalına çatdırmaq üçün dənizdə ümumi uzunluğu 600 kilometrədən çox olan sualtı xətlər çəkilib. Terminalda isə həmin karbohidrogenləri ilkin emal edib müvafiq kəmərlərə vurmaq üçün geniş infrastruktur yaradılıb. "Azəri" nefti Səngəçala 30 düymlük sualtı borularla çatdırılır. Hasil olunan səmt qazının isə bir hissəsi laylardakı təzyiqli saxlamaq üçün və yənaacaq kimi platformalarda istifadə olunur. Qalan hissəsi 28 düymlük sualtı xətlərlə terminaldakı texnoloji emal qurğularına nəql edilir və buradan ölkənin daxili istifadəsi üçün "Azəri-qaz" şəbəkəsinə ötürülür.

Xatırladaq ki, hazırda AÇG-də iştirak payları belədir: BP (30,37 faiz), SOCAR (25 faiz), MOL (9,57 faiz), İNPEKS (9,31 faiz), "Ekvinor" (7,27 faiz), "Eksomobil" (6,79 faiz), TPAO (5,73 faiz), İTOÇU (3,65 faiz), ONGC-Videş (2,31 faiz).

İndi "Azəri" ailəsinin yeni bir qonşusu da var. 2017-ci ilin sentyabr ayında AÇG üzrə Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin əsrin ortasında uzadılması burada yeni bir platformanın yerləşdirilməsini gündəmə gətirdi. Bu ilin aprelindən hasilata başlayan "Azəri Mərkəzi Şərqi" (ACE) platforması "Mərkəzi Azəri" və "Şərqi Azəri"nin arasındakı məsafədə quraşdırılıb.

Prezident İlham Əliyev 7 il əvvəl sözügedən yenilənmiş saziş imzalanarkən demişdir: "Bu gün bizim abadlaşan bölgələrimiz, inkişaf edən ölkə, Bakı şəhəri, - dünyanın ən gözəl şəhərlərindən biridir, - tikdiyimiz 3 mindən artıq məktəb, 600-dən çox xəstəxana, bölgələrdə tikdiyimiz 50-dən çox Olimpiya mərkəzi, inşa etdiyimiz 11 min kilometrədən çox yollar, enerji infrastrukturumuz, iqtisadi inkişafımız, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi - bütün bunların təməlinə neftdən əldə edilən gəlirlərdən səmərəli istifadə etmə imkanlarımız dayanır".

Sonrakı nailiyyətlərimizi də saymaqla bitməz. Ən başlıcası, Azərbaycan 30 il işğal altında olan torpaqlarımızı azad edib və orada böyük quruculuq işləri həyata keçirir. Prezidentimizin dediyi kimi: "Əgər biz güclü iqtisadiyyat qurmasaydıq, əgər biz nəhəng neft-qaz layihələri icra etməsəydik, bu vəsaiti haradan alacaqdıq. Bütün bunlar bir-biri ilə bağlı olan məsələlərdir".

Hazırda AÇG-dən hasilat fasiləsiz və təhlükəsiz şəkildə davam edir. Əməliyyatçı olan BP şirkətinin məlumatına görə, "Azəri" platformaları da ahəngdar işləyir. 2023-cü ildə AÇG-dən ümumi hasilat gündə orta hesabla 363 min barel olub. Bu həcm 240 min barelini, yəni 66 faizdən çoxunu "Azəri" verir. Deməli, "Azəri" ölkəmizin gücünə güc qatmaqda davam edir.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*